

Uredništvo Starčevačkih novina se mnogo puta bavilo temom tzv. Starčevačke republike tj. dešavanjima koja su se zbivala u proleće 1919. godine u Starčevu. Svi tekstovi na tu temu su donedavno podatke crpili po pravilu iz oficijalnih državnih izvora, kao što je naprimer arhivska građa. Pomenuti arhivski materijali sastoje se od službenih zapisa sastavljenih od strane činovnika koji su se pritom rukovodili naredbama viših instanci. Službena istina o građanskoj pobuni u Starčevu krajem maja 1919. godine bila je na strani tada novoformiranog političkog aparata Kraljevine SHS i vladajućeg ideološkog opredeljenja inspirisanog ujediniteljskim idejama zajedništva triju balkanskih naroda na čelu sa srpskim narodom kao perjanicom otpora protiv austrougarske okupacije i pobednikom Prvog svetskog rata. Tako su s jedne strane svi unutrašnji sukobi zataškavani i nacionalistički orijentisane grupacije smatrane su nepoželjnim, a sa druge strane došlo je do anatemizacije komunističkog pokreta s glavnim uporištem na ruskoj teritoriji gde se 1917. dogodila čuvena Oktobarska revolucija koja je dovela do sloma monarhizma i uspostave Sovjetskog Saveza. Kraljevina je za neprijatelje, dakle, imala patriotske i snažno nacionalno opredeljene elemente iz redova njenih konstitutivnih naroda, jer su oni predstavljali pretnju stabilnosti sistema, te još više komuniste koji su bili antimonarhistički tj. republikanski raspoloženi. Kako je prema nedavno objavljenim originalnim beleškama starčevačkog predratnog političara i predsednika Opštine, Miše Brajca, otkriven pravi karakter pobune u Starčevu, sada je jasno zašto su vlasti za nered optužile izvesne komunistički i boljševički orijentisane Starčevce. Pošto je pobuna bila izrazito nacionalna i zapravo je bila izraz bunta četrdesetak Hrvata iz Starčeva zbog poziva za vojsku koji su dobili, a da su pritom ostale dve nacije u Starčevu bile pošteđene, vlasti su, kako bi smanjile tenziju i stavile pod tepih nacionalne nesuglasice, kao vinovnike pobune optužile svoje najveće neprijatelje - boljševike. Nakon Drugog svetskog rata pomenuti neprijatelji monarhije su se izborili za vlast u Jugoslaviji i pozicije su obrnute. Ideja o tzv. Starčevačkoj republici tako biva istaknuta kao jedan od prvih komunističkih impulsa koji je nastao kao odgovor na represivni karakter monarhije.

Novinski članci u Pančevcu i Politici koji su se sedamdesetih godina prošlog veka bavili ovom temom stavljeni su u službu vladajuće ideologije i imali su veliki uticaj na konstruisanje lokalnog mita o Starčevačkoj republici. Tekst S. Pavlova koji ovom prilikom navodimo u celini, izašao je 8. maja 1979. u Politici, povodom šezdesetogodišnjice od pobune i nosi naziv "Šest časova seoske republike".

"S jeseni 1919. godine u Starčevu, selu u neposrednoj blizini Pančeva, izbila je buna. Goloruki seljaci zbacili su vlast, istakli crvenu zastavu, svoje selo su proglasili republikom. Starčevačka republika, međutim, živela je samo šest časova. Onoliko koliko je trebalo jednom pešadijskom puku i četi žandarma da stignu. A onda je usledila odmazda. Vojska i žandarmi zaveli su "red i mir".

(nastaviće se)